

Till arbetspensionsanstalterna

ÄNDRING AV RÄNTELAGEN OCH STADGANDENA OM DRÖJSMÅLSPÅFÖLJDER I VISSA ANDRA LAGAR

Regeringen har avlåtit en proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av räntelagen och om ändring av stadgandena om dröjsmålspåföljder i vissa andra lagar (RP 292/1994 rd). I propositionen förslås att räntelagen ändras så att man avstår från den fasta dröjsmålsräntan på 16 procent och övergår till en dröjsmålsränta som växlar enligt marknadsräntorna.

Om ett avtal har ingåtts om att ränta på en kredit betalas enligt en viss räntefot, skall dröjsmålsräntan i allmänhet vara fyra procentenheter högre än den avtalade räntefoten. När man avtalat om att ränta skall betalas men låtit bli att komma överens om räntefoten, skall dröjsmålsräntan vara årsmedeltalet av Finlands Banks tremånadersmarknadsränta (Finlands Banks referensränta) plus fyra procentenheter. Om inget avtal ingåtts om betalning av ränta, är dröjsmålsräntan sju procentenheter högre än referensräntan.

I samband med ändringen av räntelagen föreslås att också 19 § 1 mom. och 19 d § APL och motsvarande stadganden i andra arbetspensionslagar ändras. Dröjsmålsräntan på försäkringspremier och dröjsmålsförhöjningen av förmåner skall enligt förslaget motsvara räntefoten enligt räntelagen. Räntan och förhöjningen skall således vara sju procentenheter högre än referensräntan.

Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft tidigast i början av mars 1995. Det är möjligt att ändringar ännu görs i de stadganden om försäkringspremiens ikraftträdande som regeringen föreslagit.

Bilaga

Av regeringens proposition översänds bifogat sidorna 1-15 (propositionens huvudsakliga innehåll, allmän motivering och detaljmotivering), sidorna 40-41 (lag om ändring av räntelagen) och sidorna 66-71 (förslag till ändring av 19 och 19 d §§ APL, 10 § KAPL, 14 § StPL, 8 och 63 a §§ SjPL, 12 § FÖPL, 12 § LFÖPL och 8 § KOPL).

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen

Pentti Koivisto

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av räntelagen och om ändring av stadgandena om dröjsmålspåföljder i vissa andra lagar

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar i räntelagen. Det föreslås att man avstår från den fasta dröjsmålsräntan på 16 procent och att dröjsmålsräntan skall bestämmas enligt marknadsränteutvecklingen. Samtidigt skall räntan på en sådan kredit bindas till marknadsränteutvecklingen i fråga om vilken man avtalat om att ränta skall betalas, men låtit bli att komma överens om räntefoten.

Om ett avtal har ingåtts om att ränta på en kredit betalas enligt en viss räntefot, skall dröjsmålsräntan i allmänhet vara fyra procentenheter högre än den avtalade räntefoten. I fråga om sådana krediter beträffande vilka man inte avtalat om att någon ränta skall betalas för kredittiden skall det årsmedelta av tremånadersmarknadsräntan som Finlands Bank räknar ut tillämpas såsom referensränta för dröjsmålsräntan. Dröjsmålsräntan skall vara sju procentenheter högre än referensräntan.

Finlands Bank skall för varje kalenderår bestämma och fastställa referensräntan för dröjsmålsräntan såsom ett medeltal av den dagliga räntan under en period av ett år som löper ut i november föregående år.

De föreslagna stadgandena om dröjsmålsränta skall vara tvingande till förmån för konsumenten också i ett skuldförhållande mellan en bank och konsumenten.

I de enskilda stadganden som ingår i åtskilliga andra lagar och som gäller dröjsmålsränta, dröjsmålspåföljder och sådan sanktionsartad ränta som skall betalas vid återbäring skall enligt förslaget samtidigt göras ändringar på så sätt att den räntefot vid varje tid som skall tillämpas bestäms enligt räntelagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft ca två månader efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	3. Lag om ändring av 20 § lagen om finansinspektionen	17
ALLMÅN MOTIVERING	5	4. Lag om ändring av 26 e § gymnasielagen	17
1. Nuläget	5	5. Lag om ändring av 19 § lagen om vuxengymnasier	18
1.1. Allmänt	5	6. Lag om ändring av 8 a § lagen om studiesociala förmåner för yrkesläroanstaltens elever	18
1.2. Skulder i fråga om vilka man inte avtalat om räntefoten	5	7. Lag om ändring av 11 § lagen om lantmäteriavgift	19
1.3. Dröjsmålsränta	5	8. Lag om ändring av 7 och 8 §§ lagen om stöd för nyskiften	19
1.4. Lagstiftning i de övriga nordiska länderna	6	9. Lag om ändring av 42 § virkesmätninglagen ..	20
Sverige	6	10. Lag om ändring av 9 § lagen om understödjande av samhällenas vatten- och avloppsgårdar ..	20
Norge	7	11. Lag om ändring av 94 § lagen om allmänna vägar	21
Danmark	7	12. Lag om ändring av 24 § lagen om tillståndspliktig persontrafik på väg	21
2. Bedömning av nuläget och de viktigaste förslagen	8	13. Lag om ändring av 16 § lagen om regionalt stödjande av transporter	22
2.1. Den dispositiva karaktären av stadgandena om dröjsmålsräntans belopp i fråga om krediter som bankerna beviljar	8	14. Lag om ändring av 12 § lagen om en förteckning över handelsfartyg i utrikesfart	22
2.2. Förhållandet mellan dröjsmålsräntan och den allmänna räntenivån	8	15. Lag om ändring av 7 § lagen om energiunderstöd	23
2.3. Dröjsmålsräntan för skulder av olika slag	10	16. Lag om ändring av 28 och 30 §§ lagen om företagsstöd	23
Skulder i fråga om vilka man har avtalat om en ränta för kredittiden	10	17. Lag om ändring av 33 § avfallslagen	24
Skulder i fråga om vilka man inte avtalat om någon ränta för kredittiden	10	18. Lag om ändring av 13 § lagen om räntestöd för bostadsrättslån	24
2.4. Dröjsmålsräntans belopp	11	19. Lag om ändring av 9 a och 12 §§ lagen om räntestöd för hyresbostadslån	25
2.5. Skulder i fråga om vilka man inte avtalat om räntefoten	12	20. Lag om ändring av 16 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården	25
2.6. Stadganden om dröjsmålsränta i övrig lagstiftning	13	21. Lag om ändring av 44 a § lagen om specialiserad sjukvård	26
3. Propositionens verkningar	13	22. Lag om ändring av 47 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ...	26
3.1. Ekonomiska verkningar	13	23. Lag om ändring av 16 § lagen om medborgarinstitut	27
3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	13	24. Lag om ändring av 32 § lagen om idrottsutbildningscentrer med statsandel	27
4. Beredningen av propositionen	13		
5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	14		
DETALJMOTIVERING	14		
1. Lagförslagen	14		
1.1. Rättelagen	14		
1.2. Lagarna 2—49	15		
Stadgandena om dröjsmålsränta	15		
Sanktionsartad ränta som skall betalas på en sådan prestation eller förmån som skall återbetalas	15		
2. Ikraftträdande	15		
LAGFÖRSLAGEN	16		
1. Lag om ändring av rättelagen	16		
2. Lag om ändring av 21 kap. 8 § rättegångsbalken	17		

	Sida		Sida
25. Lag om ändring av 27 § landsbygdsnäringslagen	28	Parallelltexter	40
26. Lag om ändring av 18 § lagen om balansering av lantbruksproduktionen	28	1. Lag om ändring av räntelagen	40
27. Lag om ändring av 21 § lagen om Statens spannmålsförråd	29	2. Lag om ändring av 21 kap. 8 § rättegångsbalken	42
28. Lag om ändring av 9 § lagen om skyddsupplag	29	3. Lag om ändring av 20 § lagen om finansinspektionen	42
29. Lag om ändring av 8 § lagen om kommunala konjunkturdepositioner	30	4. Lag om ändring av 26 e § gymnasielagen	43
30. Lag om ändring av 10 § lagen om konsolidering av kommuners ekonomi och om kommunutredning	30	5. Lag om ändring av 19 § lagen om vuxengymnasier	43
31. Lag om ändring av 8 § lagen om statens långivning och statsborgen	31	6. Lag om ändring av 8 a § lagen om studiesociala förmåner för yrkesläroanstaltens elever	44
32. Lag om ändring av 39 b § folkpensionslagen	31	7. Lag om ändring av 11 § lagen om lantmätteriavgift	44
33. Lag om ändring av 11 § lagen om bostadsbidrag för pensionstagare	32	8. Lag om ändring av 7 och 8 §§ lagen om stöd för nyskiften	45
34. Lag om ändring av 19 och 19 d §§ lagen om pension för arbetstagare	32	9. Lag om ändring av 42 § virkesmätningslagen .	46
35. Lag om ändring av 10 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden ..	33	10. Lag om ändring av 9 § lagen om understödjande av samhällenas vatten och avloppsätgärder	47
36. Lag om ändring av 14 § lagen om statens pensioner	33	11. Lag om ändring av 94 § lagen om allmänna vägar	48
37. Lag om ändring av 8 och 63 a §§ lagen om sjömanspensioner	34	12. Lag om ändring av 24 § lagen om tillståndspliktig persontrafik på väg	48
38. Lag om ändring av 12 § lagen om pension för företagare	34	13. Lag om ändring av 16 § lagen om regionalt stödjande av transporter	49
39. Lag om ändring av 12 § lagen om pension för lantbruksföretagare	35	14. Lag om ändring av 12 § lagen om en förteckning över handelsfartyg i utrikesfart	49
40. Lag om ändring av 8 § lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande	35	15. Lag om ändring av 7 § lagen om energiunderstöd	50
41. Lag om ändring av 91 § lagen om försäkringskassor	36	16. Lag om ändring av 28 och 30 §§ lagen om företagsstöd	51
42. Lag om ändring av 60 a § lagen om olycksfallsförsäkring	36	17. Lag om ändring av 33 § avfallslagen	52
43. Lag om ändring av 6 c § lagen om skada, ådragen i militärtjänst	37	18. Lag om ändring av 13 § lagen om räntestöd för bostadsrättslån	53
44. Lag om ändring av 33 § lagen om arbetslöshetskassor	37	19. Lag om ändring av 9 a och 12 §§ lagen om räntestöd för hyresbostadslån	54
45. Lag om ändring av 12 a § trafikförsäkringslagen	37	20. Lag om ändring av 16 § lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården	55
46. Lag om ändring av 9 § lagen om statens familjepensioner	38	21. Lag om ändring av 44 a § lagen om specialiserad sjukvård	55
47. Lag om ändring av 10 a § patientskadelagen ..	38	22. Lag om ändring av 47 § lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården ..	56
48. Lag om ändring av 3 § lagen om bestridande av kostnaderna för försäkringsinspektionen	39	23. Lag om ändring av 16 § lagen om medborgarinstitut	57
49. Lag om ändring av 44 § lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet	39	24. Lag om ändring av 32 § lagen om idrottsutbildningscenter med statsandel	58
BILAGA	40	25. Lag om ändring av 27 § landsbygdsnäringslagen	59
		26. Lag om ändring av 18 § lagen om balansering av lantbruksproduktionen	60
		27. Lag om ändring av 21 § lagen om Statens spannmålsförråd	61
		28. Lag om ändring av 9 § lagen om skyddsupplag	62
		31. Lag om ändring av 8 § lagen om kommunala konjunkturdepositioner	62
		30. Lag om ändring av 10 § lagen om konsolidering av kommuners ekonomi och om kommunutredning	63
		31. Lag om ändring av 8 § lagen om statens långivning och statsborgen	64
		32. Lag om ändring av 39 b § folkpensionslagen	64

	Sida		Sida
33. Lag om ändring av 11 § lagen om bostadsbidrag för pensionstagare	65	41. Lag om ändring av 91 § lagen om försäkringskassor	72
34. Lag om ändring av 19 och 19 d §§ lagen om pension för arbetstagare	66	42. Lag om ändring av 60 a § lagen om olycksfallsförsäkring	73
35. Lag om ändring av 10 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden .	67	43. Lag om ändring av 6 c § lagen om skada, ådragen i militärtjänst	74
36. Lag om ändring av 14 § lagen om statens pensioner	68	44. Lag om ändring av 33 § lagen om arbetslöshetskassor	75
37. Lag om ändring av 8 och 63 a §§ lagen om sjömanspensioner	69	45. Lag om ändring av 12 a § trafikförsäkringslagen	75
38. Lag om ändring av 12 § lagen om pension för företagare	70	46. Lag om ändring av 9 § lagen om statens familjepensioner	76
39. Lag om ändring av 12 § lagen om pension för lantbruksföretagare	70	47. Lag om ändring av 10 a § patientskadelagen .	77
40. Lag om ändring av 8 § lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande	71	48. Lag om ändring av 3 § lagen om bestridande av kostnaderna för försäkringsinspektionen .	78
		49. Lag om ändring av 44 § lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet	78

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget

1.1. Allmänt

I räntelagen (633/82) stadgas om den ränta som skall betalas på en skuld i pengar. Lagen trädde i kraft i början av år 1983. Den innehåller stadganden om den ränta som skall betalas på skulden före förfallodagen samt om den dröjsmålsränta som skall betalas till följd av att en prestation som förfallit till betalning fördröjs.

Räntelagen är till sin karaktär en generell lag som tillämpas, om inte något annat stadgats eller följer av gäldenärens förpliktelse eller handelssed. Räntelagen tillämpas dock inte på 1) ett gäldsförhållande som bygger på offentligrättslig grund, 2) en trafikförsäkring, lagstadgad olycksfallsförsäkring, lagstadgad pensionsförsäkring eller grupplivförsäkring för arbetstagare eller en motsvarande förmån som beviljats av den kommunala pensionsanstalten, 3) ett underhållsbidrag som med stöd av äktenskapslagen (234/29) eller lagen om underhåll för barn (704/75) har fastställts att betalas periodiskt, eller 4) en förpliktelse att återbetala ett vederlag eller en förmån, då ett avtal hävs eller förmånen visar sig sakna grund, till den del det är fråga om betalning av ränta för tiden före gäldens förfallodag. På grund av detta finns det i den lagstiftning som gäller sådana områden som uteslutits från räntelagens tillämpningsområde åtskilliga självständiga räntestadganden, av vilka en betydande del gäller dröjsmålsränta, någon annan dröjsmåls-påföljd som kan jämföras med den eller någon sådan sanktionsartad ränta som skall betalas på ett belopp som återbetalas.

Räntelagens stadganden är i huvudsak dispositiva, dvs. man kan avvika från dem genom avtal. Enligt lagens 2 § 2 mom. är dock stadgandena om dröjsmålsräntans belopp tvingande, när borgenären är en näringsidkare och skulden grundar sig på att konsumenten av denne anskaffat en konsumtionsnyttighet. Dessa stadganden är tvingande till förmån för gäldenären också om gäldenärens förbindelse ansluter sig till ett avtal, på grundval av vilket gäldenären genom köp eller hyra anskaffar en

bostad för sig eller familjemedlem. Enligt paragrafens 3 mom. gäller den tvingande karaktären av stadgandena om dröjsmålsräntans belopp emellertid inte en kredit som en bank beviljat gäldenären.

1.2. Skulder i fråga om vilka man inte avtalat om räntefoten

I 3 § räntelagen stadgas om den ränta som skall betalas på en skuld. Enligt paragrafens 1 mom. är gäldenären inte skyldig att betala ränta för tiden före skuldens förfallodag. Också om presumtionen är att skulden är räntefri, är det vanligt i praktiken och i fråga om banklån nästan undantagslöst att man kommer överens om att ränta skall betalas på penningsskulden.

I 3 § 2 mom. finns ett stadgande för den situationen att man har kommit överens om att betala ränta dock utan att man bestämt räntefoten. I ett sådant fall skall gäldenären betala en årlig ränta enligt den räntefot som svarar mot Finlands Banks vid varje tidpunkt gällande grundränta. Enligt 12 § skall Finlands Bank inom två veckor från att ett beslut om ändring av grundräntan fattades publicera ett meddelande om den nya grundräntan i Finlands författningssamling. Räntefoten enligt den nya grundräntan skall tillämpas från den första dagen i den kalendermånad som följer på publiceringen.

1.3. Dröjsmålsränta

Den huvudsakliga delen av räntelagen gäller dröjsmålsräntan. I 4 § stadgas om dröjsmålsräntans belopp. Lagens 5—9 §§ innehåller stadganden om den tidpunkt vid vilken skyldigheten att betala dröjsmålsränta börjar i olika situationer. I 10 § finns stadganden om den inverkan som gäldenärens dröjsmål och ett sådant oöverstigligt hinder som drabbat gäldenären har på skyldigheten att betala ränta. Lagens 11 § gör det möjligt att på grund av ett s.k. socialt prestationshinder eller om gäldenären skall anses ha haft grundad anledning att

vägra betalning av sin skuld jämka dröjsmålsräntan till förmån för en konsument och en sådan gäldenär som har anskaffat en bostad.

Enligt lagens 4 § 1 mom. skall gäldenären betala dröjsmålsränta på det försenade beloppet enligt 16 procent per år. På grund av att räntelagen är dispositiv kan man avtala om en avvikande räntefot i alla andra än de fall som avses i 2 § 2 mom. I 2 mom. finns ett stadgande för den situationen att man för kredittiden kommit överens om att en ränta som är högre än 16 procent skall betalas. I ett sådant fall skall också dröjsmålsräntan betalas enligt samma grund som före förfallodagen.

Samma dröjsmålsräntefot på 16 procent tillämpas med stöd av specialstadganden i många lagar och förordningar också på åtskilliga sådana fordringar vars grund är offentlig-rättslig och sådana försäkringar som faller utanför tillämpningsområdet för räntelagen. Också den sanktionsartade ränta som skall betalas på en förmån som har förordnats att återbetalas är i allmänhet 16 procent i dessa stadganden.

1.4. Lagstiftning i de övriga nordiska länderna Sverige

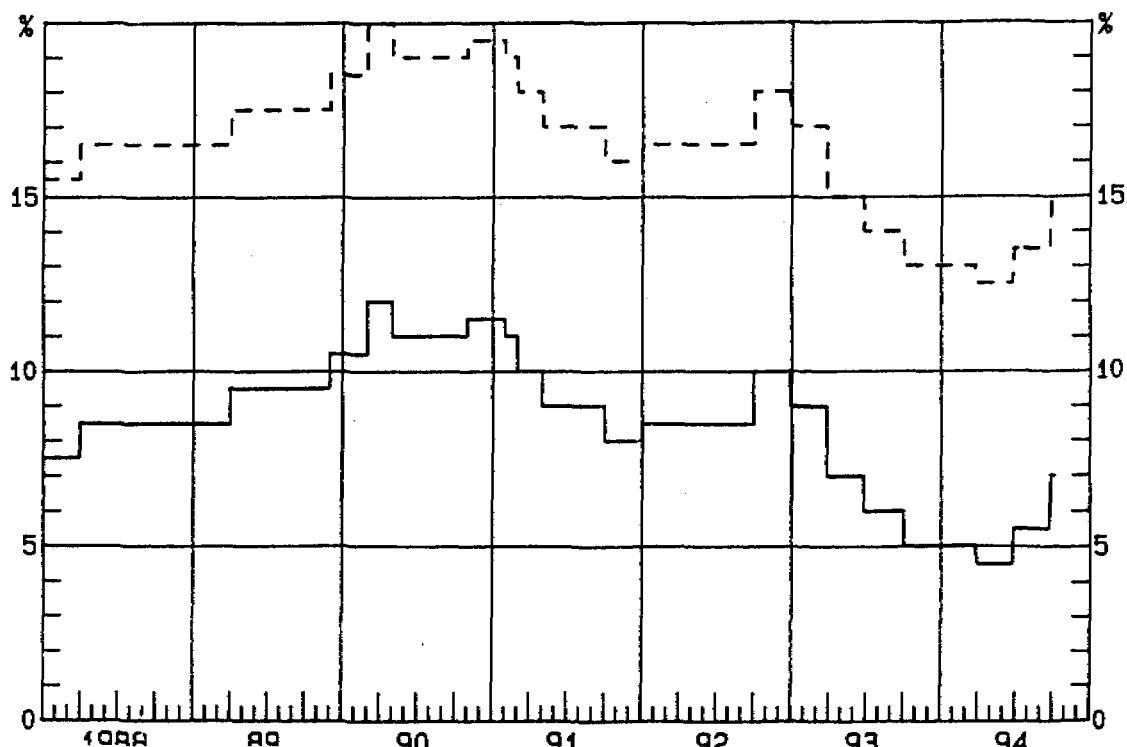
I Sverige stadgas om dröjsmålsräntans belopp på förmögenhetsrättsens område i räntelagen (1975:635). Räntelagen gäller inte sådana skuldförhållanden vars grund är offentlig-rättslig, men med stöd av förordningen om dröjsmålsränta på statliga fordringar (1975:1318) skall räntelagen i praktiken tillämpas på dessa fordringar, om inte riksrevisionsverket beslutar annat.

Dröjsmålsräntan utgörs av den diskontoränta ökad med åtta procentenheter som riksbanken fastställer och som gäller vid tidpunkten i fråga. Om högre ränta betalades på skulden före förfallodagen, skall också dröjsmålsränta betalas enligt denna högre räntefot. Dröjsmålsräntan enligt lagen är för närvarande (13.10.1994) 15 procent.

Av figuren nedan framgår utvecklingen av diskontoräntan och dröjsmålsräntan enligt lagen från början av år 1988 till slutet av september 1994.

FIG. 1. DRÖJSMÅLSRÄNTAN I SVERIGE

— DISKONTORÄNTAN
- - - DRÖJSMÅLSRÄNTAN (DISKONTORÄNTAN + 8 %-ENH.)

Stadgandena i räntelagen är dispositiva. Gälldenärens rätt att kräva att dröjsmålsräntan jämkas på grund av sjukdom, arbetslöshet eller någon annan motsvarande omständighet kan dock inte begränsas genom avtal.

Norge

Enligt den norska lov om renter ved forsinket betaling m.m. (nr 100/1976), som trädde i kraft i början av 1978, beslutar kungen om räntefoten för dröjsmålsräntan med beaktande av den gällande allmänna räntenivån. För konsumentförhållanden kan dröjsmålsräntan fastställas till ett lägre belopp än den allmänna dröjsmålsräntan. Från och med början av år 1994 är den allmänna årliga dröjsmålsräntan 12 procent och den tillämpas också på konsumentförhållanden. Före denna tidpunkt var

den allmänna dröjsmålsräntan 18 procent och i konsumentförhållanden 15 procent.

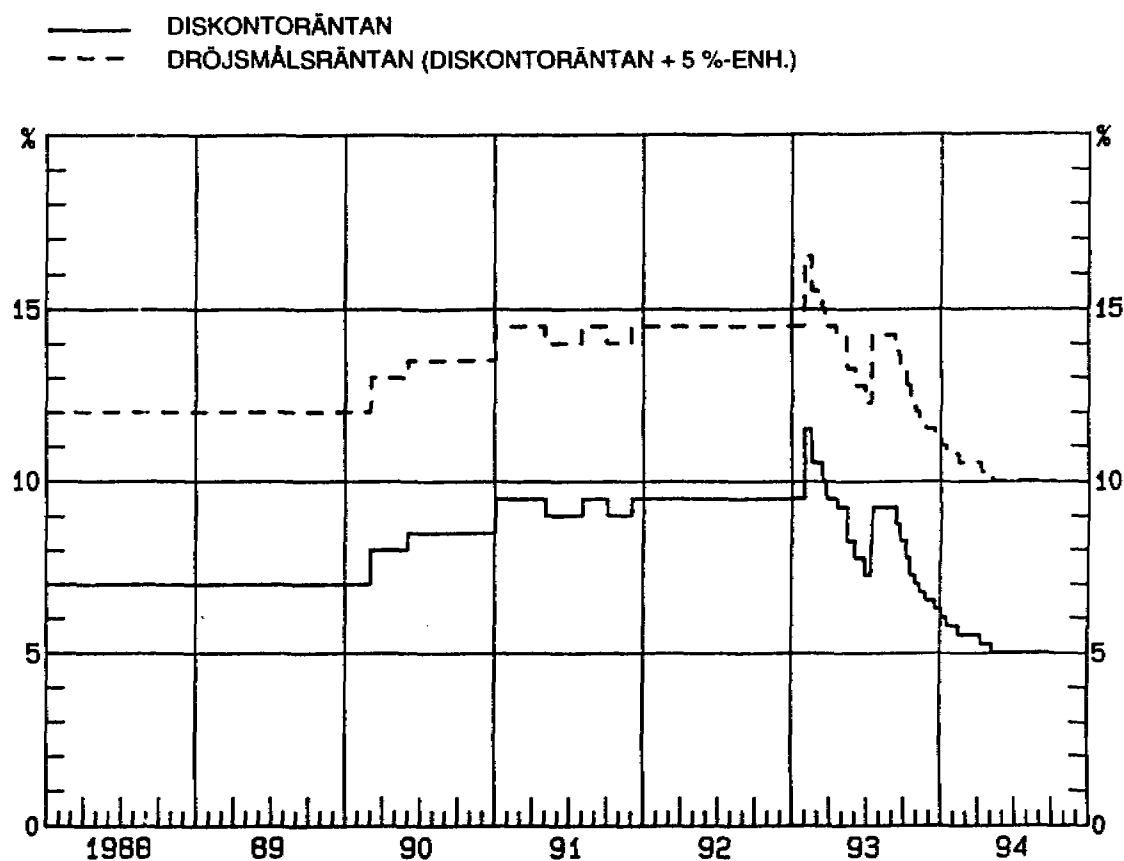
Lagen tillämpas på förmögenhetsrättens område. Lagens stadganden är dispositiva, men man kan inte till nackdel för konsumenten avvika t.ex. från stadgandena om dröjsmålsräntans belopp.

Danmark

Enligt den danska lov om renter ved forsinket betaling mv (1986—09—01 nr 583) är dröjsmålsräntan per år den diskontoränta ökad med fem procentenheter som gäller vid tidpunkten i fråga. Enligt lagen är dröjsmålsräntan för närvarande (13.10.1994) 10 procent.

Av figuren nedan framgår utvecklingen av diskontoräntan och dröjsmålsräntan enligt lagen från början av år 1988 till slutet av september 1994.

FIG. 2. DRÖJSMÅLSRÄNTAN I DANMARK

Justitieministeriet kan vartannat år ändra dröjsmålsräntan efter att ha förhandlat om saken med Danmarks Nationalbank och ekonomiministeriet. Ändringen kan gälla hur många procentenheter högre än diskontoräntan dröjsmålsräntan kan ligga. Det nuvarande tillägget på fem procentenheter har varit i kraft från början av år 1990. Före denna tidpunkt var tillägget sex procentenheter.

Lagen tillämpas på förmögenhetsrättens område. Lagens stadganden är dispositiva, men man kan inte till nackdel för konsumenten avvika t.ex. från stadgandena om dröjsmålsräntans belopp.

2. Bedömning av nuläget och de viktigaste förslagen

2.1. Den dispositiva karaktären av stadgandena om dröjsmålsräntans belopp i fråga om krediter som bankerna beviljar

När räntelagen stiftades stannade man för den lösningen att stadgandena i räntelagen om dröjsmålsräntans belopp skulle vara tvingande till förmån för konsumenten och den som skaffar en bostad, dvs. att man till nackdel för dessa inte kan avtala om en dröjsmålsränta som är större än 16 procentenheter. De krediter som bankerna beviljar lämnades dock utanför tillämpningsområdet för de tvingande stadgandena. I regeringens proposition (RP 109/1981 rd.) motiverades detta med att man eftersträvade att avgränsa de tvingande stadgandena i huvudsak i enlighet med konsumentskyddslagens tillämpningsområde. I propositionens motivering konstaterades att bankernas kreditgivning redan i övrigt är underkastad offentlig övervakning, och de tvingande stadgandena utsträcktes således inte att gälla denna del av bankernas verksamhet.

Trots att bankernas verksamhet visserligen fortsättningsvis är underkastad offentlig övervakning, är inte de kreditavtalsvillkor som gäller dröjsmålsräntans belopp underkastade sådan särskild offentlig övervakning att konsumentskyddshänsynen i tillräckligt stor utsträckning skulle beaktas vid utarbetandet och tillämpningen av villkoren som gäller dröjsmålsräntan. I praktiken har villkoren i kredit-

avtalen i många fall lett till en högre dröjsmålsränta än dröjsmålsräntan på 16 procent i räntelagen. Bankernas kreditgivning faller nu förtiden inom tillämpningsområdet för konsumentskyddslagen. Också till denna del saknas det numera en grund för att i fråga om dröjsmålsräntan ge de krediter som bankerna beviljar konsumenterna en ställning som avviker från andra konsumentkrediter.

Till följd av detta föreslås att 2 § 3 mom. upphävs. Således skall stadgandet om den tvingande karaktären i 2 mom. gälla också en kredit som banken beviljar gäldenären.

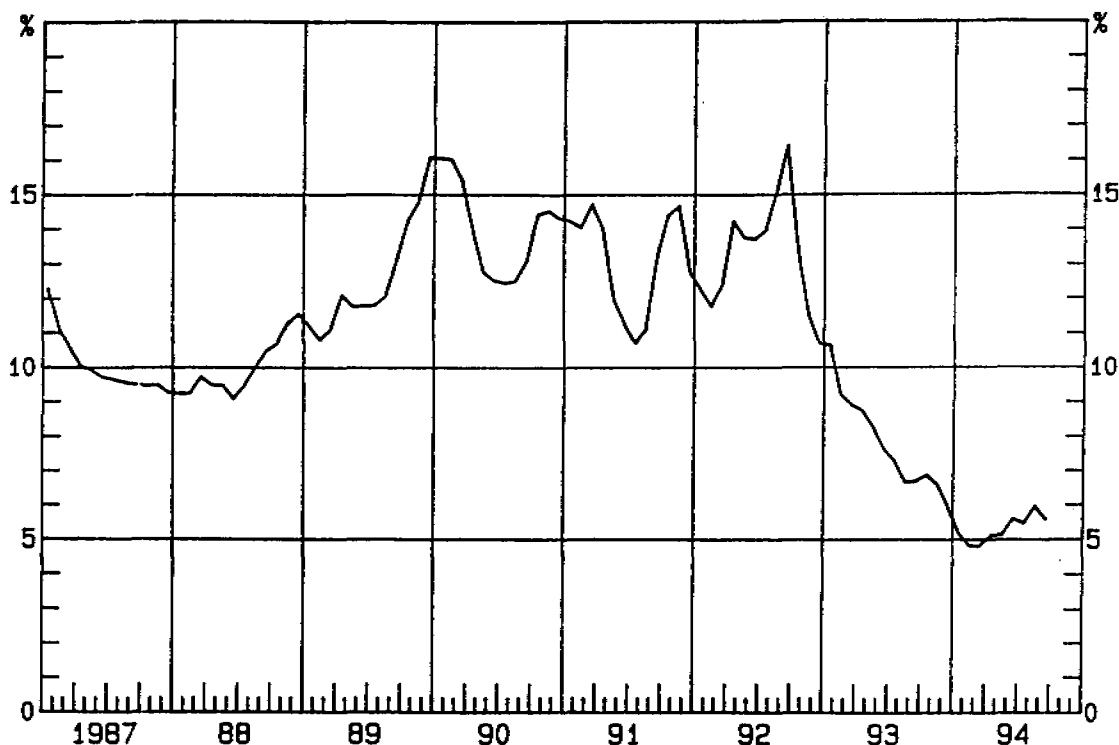
2.2. Förhållandet mellan dröjsmålsräntan och den allmänna räntenivån

Man kan anse att dröjsmålsräntan har tre viktiga funktioner. För det första är dröjsmålsräntan ett schematiskt skadestånd som betalas borgenären för att denne vid avtalad tidpunkt inte till sitt förfogande får den penningprestation som gäldenären skall erlagga. För det andra är det fråga om ett vederlag som gäldenären betalar för att summan i fråga fortsättningsvis står gäldenären till förfogande. För det tredje kan man anse att dröjsmålsräntan är en straffartad påföljd till följd av att gäldenären vid avtalad tidpunkt inte har uppfyllt sin betalningsskyldighet. Hotet om dröjsmålsräntepåföljden syftar till att få gäldenären att prestera i rätt tid.

En fast dröjsmålsränta uppfyller väl funktionerna som nämnts ovan under förhållanden med en relativt stabil allmän räntenivå på så sätt att dröjsmålsräntan är högre än räntenivån, men ändå står i ett skäligt förhållande till den. Avregleringen av penningmarknaden i slutet av 1980-talet innebar emellertid en övergång till ett system där räntorna bestäms på marknaden. Räntorna fluktuerar i takt med både den inhemska och den internationella ekonomiska utvecklingen. Särskilt under de senaste åren har den allmänna räntenivån fluktuerat kraftigt och i viss mån plötsligt. Vidstående figur beskriver utvecklingen av medeltalet per månad av tremånadersmarknadsräntan (helibor) från början av 1987 till slutet av september 1994.

FIG. 3. HELIBORRÄNTAN, 3 MÅN.

MEDELTAL PER MÅNAD

Av figuren framgår hur marknadsräntornas nivå varierar. Särskilt under tiderna med hög räntenivå, dvs. under de första månaderna av 1990, vid årsskiftet 1990—1991 och år 1992, har skillnaden mellan den allmänna räntenivån och dröjsmålsräntan enligt räntelagen varit mycket liten och tidvis har dröjsmålsräntan t.o.m. varit lägre än den allmänna räntenivån. Under dessa förhållanden förlorade dröjsmålsräntan helt sin preventiva funktion och för gäldenären blev ett dröjsmål med betalningen ett beaktansvärt alternativ till att få kortfristig finansiering. Å andra sidan har den nedgång i räntenivån som började i slutet av 1992 och som pågick hela 1993 lett till att den fasta 16 procents dröjsmålsräntan blev en oskäligt sträng påföljd för gäldenären.

Särskilt problematisk är en hög dröjsmålsränta i de situationer när fordringen är tvistig: den dröjsmålsränta som löper på kapitalet under tiden för en rättslig utredning av betalningsskyldigheten kan med hänsyn till det

ursprungliga beloppet av skulden bli avsevärt stor. Också de betalningssvårigheter som gäldenären utan egen skuld drabbats av och som särskilt arbetslösheten har ökat kan med beaktande av omständigheterna leda till ett oskäligt resultat. Det stadgande i 11 § om jämkning av dröjsmålsräntan som gäller dylika situationer tryggar inte i tillräckligt stor utsträckning gäldenärens ställning, eftersom gäldenären i praktiken kan genomföra sitt krav på jämkning endast domstolsvägen.

Eftersom det är uppenbart att den allmänna räntenivån också i framtiden kommer att bestämmas på marknaden, är det i syfte att lösa de nämnda problemen motiverat att avstå från den fasta dröjsmålsräntan och övergå till en dröjsmålsränta som följer utvecklingen av den allmänna räntenivån. På det sättet garanteras att dröjsmålsräntans räntefot förblir skälig i förhållande till den allmänna räntenivån. Samtidigt förblir skillnaden mellan dröjsmålsräntan och den allmänna räntenivån relativt sett fast,

Av figuren ovan framgår utvecklingen av hur bankernas kreditstock i mark är bunden vid räntetyp från 1988 till september 1994. Andelen krediter som är bundna till grundräntan i bankernas kreditstock har ständigt minskat. Nya krediter bundna till grundräntan beviljas nästan inte alls, så grundräntans betydelse såsom referensränta för krediterna minskar ständigt. Trots att grundräntan under åren 1992 och 1993 i viss mån har följt den allmänna ränteutvecklingen, avspeglar den inte på ett äkta sätt marknadsräntornas utveckling, eftersom en ekonomisk ändamålsenlighetsprövning är ansluten till en ändring av grundräntan. Av dessa orsaker är det inte motiverat att binda dröjsmålsräntan vid grundräntan.

För tillfället är de viktigaste marknadsräntorna s.k. 1—12 månaders heliborräntor samt de olika bankernas primeräntor. Heliborräntorna (Helsinki Interbank Offered Rate) räknas ut av Finlands Bank såsom ett medeltal av de köpnoteringar som de fem största bankerna (KOP, ACA, PSB, SCAB och FBF) dagligen klockan 13 ger för sina positionsbevis. Primeräntorna är bankernas egna referensräntor som följer marknadsräntorna enligt bankernas beslut.

Av figuren ovan kan man konstatera att andelen krediter som är bundna vid helibor- och primeräntorna i bankernas kreditstock ständigt har ökat och för närvarande är 43,5 %. På basis av utvecklingen kan uppskattas att dessa krediters andel växer också i framtiden, vilket innebär att helibor- och primeräntornas betydelse såsom referensräntor kommer att öka. Av dessa är andelen krediter bundna till heliborräntorna klart större. Dessutom är heliborräntorna på så sätt oavhängiga som marknadsränta att de — i motsats till bankernas egna primeräntor — inte grundar sig på enskilda bankers egna beslut. Utvecklingen av helibor- och primeräntorna har ständigt varit relativt enhetlig, vilket innebär att användningen av ett medeltal av dessa räntor eller någon motsvarande kombination såsom referensränta inte skulle ge några särskilda förmåner. Med stöd av detta har man i propositionen stannat för att använda heliborräntorna som referensränta för dröjsmålsräntan.

Såsom referensränta har valts den tremånadersheliborränta som allmänt används som referensränta vid kortfristig finansiering, eftersom borgenären vid dröjsmål med prestationen åtminstone i princip blir tvungen att täcka det

fördröjda beloppet med kortfristig finansiering till marknadspris. I lagtexten binds bestämningen av dröjsmålsräntan emellertid inte direkt vid tremånadersheliborräntan, utan i stället används uttrycket marknadsränta för tre månader. Trots att tremånadersmarknadsräntan för närvarande i praktiken är densamma som tremånadersheliborräntan, kan finansmarknadens struktur i framtiden ändra och räntan byta namn. Det viktiga är att en uträkning av referensräntan dock alltid grundar sig på den allmänna marknadsräntan för tre månaders finansiering.

Det har varit karakteristiskt för heliborräntorna och andra marknadsräntor att de ständigt fluktuerar i takt med marknadssituationen. Om dröjsmålsräntan vore fast bunden vid marknadsräntorna skulle detta leda till att också räntefoten för dröjsmålsräntan ständigt skulle fluktuera. En sådan lösning är dock inte ändamålsenlig, eftersom den oskäligt skulle försvåra utredningen av den räntefot som gäller vid respektive tidpunkt och beräkningen av dröjsmålsräntan. Därför finns det grundad anledning att välja ett system där dröjsmålsräntan relativt sällan ses över på basis av en förverkligad ränteutveckling, t.ex. en gång om året. En dylik lösning innebär att dröjsmålsräntan inte på ett äkta sätt avspeglar den momentana räntenivån, utan föregående års räntenivå. Dock är det fråga om en kompromiss mellan att dröjsmålsräntesystemet skall vara praktiskt och marknadsorienterat.

På basis av vad som sagts ovan föreslås att Finlands Bank i december föregående år bestämmer och fastställer för följande år grunden för dröjsmålsräntan. Grunden skall vara årsmedeltalet av tremånadersmarknadsräntan för de 12 månader som föregår bestämmandet (från november till november). I propositionen används benämningen *referensränta som Finlands Bank fastställt* för denna räntefot. Fastställandet är till sin karaktär en teknisk åtgärd och Finlands Bank har ingen prövningsrätt i saken. Referensräntan skall gälla hela följande kalenderår. Enligt förslaget skall Finlands Bank fastställa referensräntan med en procents noggrannhet.

2.4. Dröjsmålsräntans belopp

I fråga om största delen av de penningkrediter som beviljas avtalar parterna om att ränta

skall betalas för kredittiden. När storleken av dröjsmålsräntan bedöms skall beaktas att räntan för kredittiden i fråga om bankkrediter nuförtiden i de flesta fallen på ett eller annat sätt är bunden vid marknadsräntornas utveckling. I och med att räntan på krediten för kredittiden åtminstone i princip avspeglar den prisnivå till vilken den bank som beviljat krediten själv har skaffat penningssumman i fråga, är det tillräckligt för att de mål skall uppnås som uppställts för dröjsmålsräntan att räntefoten för dröjsmålsräntan binds vid den räntefot som för kredittiden betalats för krediten i fråga. Med beaktande av dröjsmålsräntans mål och andra sidan de problem som orsakas av en oskäligt hög dröjsmålsränta föreslås att dröjsmålsräntan för en sådan kredit i fråga om vilken man avtalat om att ränta för kredittiden betalas skall — med vissa undantag som nämns senare — vara räntan för kredittiden ökad med fyra procentenheter. Det har ansetts att fyra procentenheter är tillräckligt, eftersom räntan för kredittiden i sig allt oftare är marknadsbaserad och omfattar den marginal som banken uppbär.

I fråga om sådana penningsskulder som är räntefria under den beviljade kredittiden skall dröjsmålsräntan vara ett årsmedeltal ökat med sju procentenheter av den tremånadersmarknadsränta som Finlands Bank fastställer. Räntefria penningsskulder är t.ex. varukrediter mellan näringsidkare och den räntefria betalningstid som konsumenten ges vid köp av konsumtionsnyttigheter. I propositionen har man stannat för ett tillägg på sju procentenheter, eftersom borgenären vid dröjsmål med prestationen åtminstone i princip blir tvungen att täcka det fördröjda beloppet med kortfristig finansiering till marknadspris. Härvid skall också beaktas att tillägget som ingår i dröjsmålsräntan i medeltal skall täcka också den marginal som banken uppbär i fråga om krediten samt övriga kostnader som uppstår när krediter beviljas och som i enskilda fall kan vara avsevärt stora.

Av vidstående tabell framgår hur stor dröjsmålsräntan med stöd av den grund som nämnts ovan skulle ha varit under 1988—1994.

År	Referensränta	Dröjsmålsränta
1988	10	17
1989	10	17
1990	12	19

År	Referensränta	Dröjsmålsränta
1991	14	21
1992	13	20
1993	13	20
1994	8	15

Enligt propositionen skall gäldenären dock inte vara skyldig att betala högre dröjsmålsränta än tio procentenheter över den referensränta som Finlands Bank fastställt, trots att räntan för kredittiden ökad med fyra procentenheter skulle vara högre än den. Avsikten är att skydda en gäldenär i en sådan situation där marknadsräntornas allmänna nivå inte förutsätter en hög dröjsmålsränta. Om den ränta som uppbärs för krediten är avsevärt hög i jämförelse med den allmänna räntenivån, fungerar den höga räntan både som tillräckligt incitament för att skulden skall betalas i rätt tid och som ett skäligt vederlag för borgenären med tanke på ett eventuellt dröjsmål. Detta medför att en extra tilläggsåtgärd vid dröjsmålet inte är av nöden. Om betalningen fördröjs i en sådan situation, torde detta snarare vara ett tecken på betalningsoförmögenhet än på ovilja att betala. Till följd av detta är det varken ur gäldenärens eller ur borgenärens synvinkel ändamålsenligt att öka betalningsbördan med en hög dröjsmålsränta. Å andra sidan kräver en fortsatt preventiv verkan av dröjsmålsräntan att gäldenären inte kan dra nytta av sitt dröjsmål i formen av en lägre dröjsmålsränta än räntan för kredittiden. Därför skall dröjsmålsräntan dock inte kunna vara lägre än den ränta som avtalats för kredittiden.

2.5. Skulder i fråga om vilka man inte avtalat om räntefoten

Om man har kommit överens om att ränta skall betalas på skulden, men man har låtit bli att avtala om räntefoten, används för närvarande Finlands Banks grundränta som räntefot. Såsom tidigare konstaterades håller grundräntan så småningom på att förlora sin betydelse som en kreditränta. I och med att förslaget innebär att dröjsmålsräntan binds vid årsmedeltalet av tremånadersmarknadsräntan och i och med att krediterna också i övrigt allt oftare är marknadsräntebundna, är det följderiktigt att förutsätta att också på de krediter som nu behandlas tillämpas en ränte-

fot enligt årsmedeltalet av tremånadersmarknadsräntan.

2.6. Stadganden om dröjsmålsränta i övrig lagstiftning

Även om räntelagen inte tillämpas på fordringar som bygger på offentligrättslig grund eller som beror på vissa lagstadgade försäkringar, är också i fråga om dessa fordringar dröjsmålsräntan eller den sanktionsränta som skall betalas på en förmån som återbetalas för närvarande i regel lika stor som dröjsmålsräntan enligt räntelagen. Då dröjsmålsräntesystemet i räntelagen ändras är det skäl att ändra de övriga lagarnas självständiga räntestadganden på så sätt att förhållandet bibehålls till dröjsmålsräntans belopp enligt räntelagen. Det är ändamålsenligast att genomföra detta på så sätt att det i varje lag hänvisas till räntelagens stadgande om dröjsmålsräntans belopp. Det finns ingen anledning att i detta sammanhang utvidga räntelagens allmänna tillämpningsområde, vilket innebär att räntan på offentligrättsliga fordringar till övriga delar fortsättningsvis skall bestämmas på basis av specialstadganden i varje lag.

Också i åtskilliga förordningar och författningar på lägre nivå ingår självständiga stadganden om dröjsmålsränta. Det finns anledning att inom vars och ett ministeriums förvaltningsgren göra motsvarande översyn av dessa stadganden.

Dröjsmålspåföljderna i anslutning till skattelagstiftningen utgör en separat helhet som redan för närvarande avviker från räntelagens principer. Därför har det inte ansetts vara ändamålsenligt att i detta sammanhang göra ingrepp i dem.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Det är inte möjligt att exakt uppskatta propositionens ekonomiska verkningar, eftersom de faktiska verkningarna är beroende av den kommande utvecklingen av den allmänna räntenivån. Allmänt taget kan dock sägas att dröjsmålsräntan under tider med låg räntenivå blir klart lägre än för närvarande. Ändringarna i det system enligt vilket dröjsmålsräntan räk-

nas ut orsakar i viss mån kostnader för både den privata och den offentliga sektorn.

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

I ett system med föränderlig ränta orsakar uträkningen av dröjsmålsräntan extra arbete särskilt i de enheter inom utsökningen som inte har tillgång till ADB-systemet. Propositionen bedöms dock inte ha några organisatoriska verkningar eller verkningar i fråga om personal.

4. Beredningen av propositionen

I ett brev som var daterat 1.3.1994 och riktat till justitieministeriet föreslog konsumentombudsmannen att räntelagen ses över i fråga om dröjsmålsräntans belopp, lagens tvingande karaktär samt förhållandet mellan borgenärens dröjsmål och ett oöverstigligt hinder. I en lagmotion (7/1994 rd.) i riksdagen föreslogs att räntelagens stadganden om dröjsmålsräntans belopp och jämkning ses över.

Till följd av förslagen ordnade justitieministeriet i april 1994 en hearing. På basis av förslagen och feedbacken från hearingen beslöt justitieministeriet att tillsätta en arbetsgrupp, vars uppgift var att bereda ett förslag till en regeringsproposition med förslag till en reform av räntelagens stadganden om dröjsmålsränta på så sätt att dröjsmålsräntan skall fluktuera i takt med den allmänna räntenivån. Dessutom skulle arbetsgruppen utreda om det till följd av reformen fanns anledning att tekniskt sett se över också de övriga stadgandena i räntelagen, om 2 § 3 mom. borde upphävas och om 10 § kunde preciseras så att tolkningstvister i fråga om bankernas arbetskonflikter undviks. Under sitt arbete hördes representanter för utskökningsmyndigheterna och handeln såsom sakkunniga.

Justitieministeriet ordnade den 27 september 1994 en hearing vid vilken näringslivets och konsumenternas organisationer samt vissa myndigheter framförde sina synpunkter på arbetsgruppens betänkande. Regeringens proposition grundar sig på arbetsgruppens betänkande och den feedback som erhöles vid hearingen.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Regeringen har till riksdagen avlåtit propositioner med förslag till lag om upphävande av vissa lagar som hänför sig till lantbruket (RP 145/1994 rd.), förslag till lag om ändring av lagen om allmänna vägar (RP 200/1994 rd.),

förslag till revidering av lagstiftningen om fastighetsbildning (227/94), förslag till lag om ändring av statens säkerhetsfond (RP 239/1994 rd.) och förslag till lagstiftning om miljöförvaltningen (RP 241/1994 rd.). Dessa propositioner kan möjligen inverka på propositionens innehåll.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Räntelagen

3 §. *Ränta på gäld.* Det föreslagna 2 mom. innehåller ett stadgande om den räntefot enligt vilken ränta på skulden skall betalas för kredittiden, om man har avtalat om att ränta skall betalas utan att man avtalat om räntefoten. Enligt förslaget är räntefoten vid varje tid ett årsmedeltal av den tremånadersmarknadsränta som Finlands Bank fastställer. Benämningen referensränta som Finlands Bank fastställt skall användas om räntefoten.

Det föreslagna nya 3 mom. innehåller stadganden om Finlands Banks skyldighet att bestämma och fastställa den räntefot enligt årsmedeltalet av tremånadersmarknadsräntan som avses i 2 mom. Finlands Bank skall årligen i december bestämma och fastställa årsmedeltalet med stöd av de uppgifter om tremånadersheliborräntan som samlats in under de föregående 12 månaderna. Referensräntan som fastställs av Finlands Bank skall gälla hela följande kalenderår. Räntefoten skall fastställas med en procentenhets noggrannhet.

Av 12 a §, som gäller en publicering av referensräntan, följer att beslutet om att fastställa räntefoten skall fattas så, att meddelandet om den nya referensräntan kan publiceras senast 14 dagar före årsskiftet i Finlands författningssamling.

4 §. *Dröjsmålsräntans belopp.* Stadgandet i 1 mom. gäller dröjsmålsräntan i det fallet att en ränta av en viss storlek har avtalats att utgå för skulden. I ett sådant fall skall dröjsmålsräntan, dvs. påföljden av den fördröjda betalningen, ligga fyra procentenheter över den räntefot som avtalats att betalas för kredittiden.

Enligt momentet är gäldenären dock inte

skyldig att betala en högre dröjsmålsränta än tio procentenheter över den referensränta vid varje tid som fastställts av Finlands Bank och som bestäms enligt 3 § 2 mom., också om räntan för kredittiden ökad med fyra procentenheter skulle förutsätta detta. Om t.ex. den referensränta som Finlands Bank fastställt är sju procent och man har avtalat om att räntan på skulden för kredittiden betalas enligt en räntefot på 15 procent, är inte gäldenären skyldig att betala högre dröjsmålsränta än 17 procent. Av 4 mom. följer dock att dröjsmålsräntan inte kan vara lägre än räntan för kredittiden.

I 2 mom. finns ett stadgande om dröjsmålsräntan i ett sådant fall där ränta har avtalats att utgå för skulden utan att räntefoten dock har bestämts. I ett sådant fall skall grunden för bestämmandet av dröjsmålsräntan vara den referensränta vid varje tid som Finlands Bank fastställt och som ökats med fyra procentenheter.

Stadgandet i 3 mom. gäller en sådan situation där någon ränta på skulden inte har avtalats att utgå för kredittiden. I ett sådant fall skall dröjsmålsräntan ligga sju procentenheter över den referensränta vid varje tid som Finlands Bank fastställt.

Enligt 4 mom. skall dröjsmålsräntans räntefot alltid vara minst lika stor som räntefoten för räntan för kredittiden. Om t.ex. i den situation som nämndes i samband med 1 mom. räntefoten för räntan för kredittiden är 18 procent, skall samma årliga ränta på 18 procent betalas för tiden för dröjsmålet.

12 §. *Meddelande om ändring av Finlands Banks grundränta.* Paragrafens 1 mom. motsvarar gällande lag, men tekniska ändringar har gjorts till följd av att 3 § 2 mom. har ändrats.

Finlands Banks skyldighet att publicera ett meddelande om den nya grundräntan förblir oförändrad.

12 a §. *Meddelande om fastställande av referensräntan.*

Enligt paragrafen skall Finlands Bank i Finlands författningssamling publicera ett meddelande om den referensränta som banken fastställt och som avses i 3 § 2 mom. Publiceringen skall ske senast 14 dagar innan referensräntan träder i kraft. För tydlighetens skull skall i samma meddelande också nämnas storleken av den dröjsmålsränta som avses i 4 § 3 mom.

1.2. Lagarna 2—49 (se innehållsförteckningen)

Stadgandena om dröjsmålsränta

Stadgandena om en fast dröjsmålsränta på 16 procent enligt lagarna nr 2—10, 12, 14, 16—24, 31—42 och 44—47, stadgandet om en fast dröjsmålsränta på 12 procent enligt lag nr 11 och det stadgande om dröjsmålsränta i lag nr 48 som leder till en årlig ränta på 12 procent skall ändras så att beloppet av dröjsmålsräntan eller av det tillägg som skall betalas till följd av dröjsmålet skall bestämmas enligt 4 § 3 mom. räntelagen. Dröjsmålsräntans belopp skall vara den referensränta ökad med sex procentenheter som gäller vid varje tid och som Finlands Bank fastställt.

Sanktionsartad ränta som skall betalas på en sådan prestation eller förmån som skall återbetalas

Stadgandena om en fast återbäringsränta på

16 procent enligt lagarna nr 8, 13, 15—16, 19, 25—29 och 43, stadgandet om en fast återbäringsränta på 12 procent enligt lag nr 10 samt de särskilda stadgandena om återbäringsränta enligt lagarna 18, 30 och 49 skall ändras så att den sanktionsartade ränta som skall betalas på en sådan prestation eller förmån som skall återbetalas skall bestämmas enligt 4 § 3 mom. räntelagen. Återbäringsräntans belopp skall vara den referensränta ökad med sex procentenheter som gäller vid varje tid och som Finlands Bank fastställt.

2. Ikraftträdande

Avsikten är att de föreslagna lagarna skall träda i kraft ca två månader efter att de har godkänts och blivit stadfästa. Finlands Bank kan dock innan lagarna träder i kraft fastställa och publicera referensräntan för år 1995. Referensräntan fastställs i detta fall på basis av det årsmedeltal av tremånadersmarknadsräntan som räknas ut i slutet av den kalendermånad som löpt ut en månad innan lagen träder i kraft.

De föreslagna lagarna skall inte vara retroaktiva. Därför tillämpas stadgandena om dröjsmålsränta först på prestationer som fördröjts efter att lagarna trätt i kraft. Stadgandena om ränta för kredittiden tillämpas först på sådana utfästelser om räntebetalning som givits efter att lagarna trätt i kraft. Den ränta som före ikraftträdandet löpt på en summa som skall återbetalas räknas ut på basis av tidigare stadganden.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av räntelagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i räntelagen av den 20 augusti 1982 (633/82) 2 § 3 mom.,
ändras 3 § 2 mom., 4 § och 12 § 1 mom. samt
fogas till 3 § ett nytt 3 mom. samt till lagen en ny 12 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Avvikelse från lagen

*Vad som i 2 mom. är stadgat gäller inte kredit (upphävs)
som bank beviljar gäldenär.*

3 §

Ränta på gäld

Har ränta avtalats utgå utan att räntefoten likväl bestämts, skall gäldenären betala ränta för år enligt en räntefot som svarar mot Finlands Banks vid varje tid gällande grundränta.

Om ränta har avtalats att utgå för en gäld utan att räntefoten dock har bestämts, skall gäldenären betala en årlig ränta enligt en räntefot som vid den ifrågavarande tidpunkten svarar mot det årsmedeltal för marknadsräntan för tre månader som Finlands Bank fastställer (referensränta som Finlands Bank fastställt).

Finlands Bank fastställer årligen i december för följande kalenderår med en noggrannhet av en procentenhet den räntefot som avses i 2 mom.

4 §

Dröjsmålsräntans belopp

Vid dröjsmål med betalning av gäld skall gäldenären betala dröjsmålsränta på det försenade beloppet enligt 16 procent för år.

4 §

Dröjsmålsräntans belopp

Om ränta har avtalats att utgå för en gäld skall gäldenären, vid dröjsmål med betalningen, på det försenade beloppet betala en årlig dröjsmålsränta som är fyra procentenheter högre än den avtalade räntan. Gäldenären är dock inte skyldig att betala dröjsmålsränta mer än den av Finlands Bank fastställda referensränta, som gäller vid den ifrågavarande tidpunkten, förhöjd med tio procentenheter.

Om ränta har avtalats att utgå för en gäld utan att räntefoten dock har bestämts, skall gäldenären vid dröjsmål med betalningen på det försenade beloppet betala en årlig dröjsmålsränta som är fyra procentenheter högre än den av Finlands Bank fastställda referensränta som gäller vid ifrågavarande tidpunkt.

Gällande lydelse

Om dröjsmålsräntan enligt 1 mom. är lägre än den ränta som skulle betalas på gälden för tiden före förfallodagen, skall dröjsmålsräntan betalas enligt samma grund som före förfalldagen.

12 §

Meddelande om ändring av räntefoten

Finlands Bank skall inom två veckor från det beslut om ändring av grundräntan fattades publicera ett meddelande om ovan i 3 § 2 mom. avsedd räntefot i Finlands författningssamling.

Föreslagen lydelse

Om ränta inte har avtalats att utgå för en gäld, skall gäldenären vid dröjsmål med betalningen på det försenade beloppet betala en årlig dröjsmålsränta som är sju procentenheter högre än den av Finlands Bank fastställda referensränta som gäller vid ifågavarande tidpunkt.

Om dröjsmålsräntan enligt 1 mom. är lägre än den ränta som skulle betalas på gälden för tiden före förfallodagen, skall dröjsmålsräntan betalas enligt samma grund som före förfalldagen.

12 §

Meddelande om ändring av Finlands Banks grundränta

Finlands Bank skall inom 14 dagar från att ett beslut om en ändring av grundräntan har fattats publicera ett meddelande om den nya grundräntan i Finlands författningssamling.

12 a §

Meddelande om fastställande av referensräntan

Finlands Bank skall senast 14 dagar innan den referensränta som Finlands Bank fastställt träder i kraft publicera ett meddelande om den i Finlands författningssamling. I meddelandet skall också nämnas storleken av den dröjsmålsränta som avses i 4 § 3 mom.

Denna lag träder i kraft den 199 .

På en sådan förbindelse om betalning av ränta som givits innan denna lag träder i kraft och på en sådan betalning som har fördröjts när denna lag träder i kraft skall de stadganden tillämpas som var i kraft när denna lag trädde i kraft.

Finlands Bank kan innan denna lag träder i kraft fastställa och enligt 12 a § publicera den referensränta som Finlands Bank fastställt så att referensräntan tillämpas från och med den dag då lagen träder i kraft. Referensräntan för det första året fastställs på basis av det årsmedeltal för marknadsräntan för tre månader som räknas ut i slutet av den kalendermånad som löpt ut en månad innan lagen träder i kraft.

34.

Lag**om ändring av 19 och 19 d §§ lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 19 § 1 mom. och 19 d § 1 mom. lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/61), sådana de lyder, 19 § 1 mom. i lag av den 31 december 1985 (1120/85) och 19 d § 1 mom. i lag av den 21 december 1984 (938/84), som följer:

Gällande lydelse

19 §

Av pensionsanstalt eller pensionsskyddscentralen med stöd av denna lag fastställd avgift jämte en på avgiften för tiden för betalningsdröjsmål beräknad dröjsmålsränta enligt 16 procent per år får utsökas utan dom eller utslag på det sätt som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg (367/61).

19 d §

Fördröjs utbetalningen av pension eller annan förmån som avses i denna lag, skall pensionsanstalten betala den fördröjda pensionen eller andra förmånen förhöjd för dröjsmålstiden. Förhöjningen är 16 procent för år. Skyldighet att betala förmånen förhöjd gäller likväl inte den del av förmånen som utges till en annan försäkrings- eller pensionsanstalt som bedriver lagstadgad försäkringsverksamhet eller till socialförsäkringskommission eller arbetslöshetskassa, om det inte är fråga om sådan prestation som avses i 19 c §.

Föreslagen lydelse

19 §

En avgift som med stöd av denna lag fastställts av en pensionsanstalt eller pensionsskyddscentralen jämte en på avgiften för tiden för betalningsdröjsmål beräknad årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen får utsökas utan dom eller utslag på det sätt som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsokningsväg (367/61).

19 d §

Fördröjs utbetalningen av pension eller en annan förmån som avses i denna lag, skall pensionsanstalten betala den fördröjda pensionen eller andra förmånen förhöjd för dröjsmålstiden. Förhöjningen per år följer den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen. Skyldighet att betala förmånen förhöjd gäller likväl inte den del av förmånen som utges till en annan försäkrings- eller pensionsanstalt som bedriver lagstadgad försäkringsverksamhet eller till en socialförsäkringskommission eller en arbetslöshetskassa, om det inte är fråga om en sådan prestation som avses i 19 c §.

Denna lag träder i kraft den 199

På avgifter som är försenade när denna lag träder i kraft tillämpas de stadganden som gällde vid ikraftträdandet.

Lagens 19 d § 1 mom. tillämpas inte på ett ärende som har anhängiggjorts vid pensionsanstalten innan denna lag trätt i kraft. Stadgandena om förmånsförhöjning tillämpas dock på en sådan förmånsrat som förfaller till betalning den dag då denna lag träder i kraft eller senare.

35.

Lag**om ändring av 10 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 10 § 4 mom. lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62), sådant det lyder i lag av den 31 december 1985 (1121/85) som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Har arbetsgivare försummat att erlagga försäkringspremie som avses i denna lag och rättar han inte, sedan han uppmanats därtill, sin försummelse inom en av arbetspensionskassan föreskriven skälig tid, kan kassan på basis av inhämtad utredning eller, om sådan saknas, enligt uppskattning påföra arbetsgivaren en försäkringspremie som förhöjts till högst det dubbla beloppet. Försäkringspremie får dock inte påföras för annan tid än för det löpande kalenderåret och de fem föregående kalenderåren. Av arbetspensionskassa påford försäkringspremie jämte en på premien för tiden för betalningsdröjsmål beräknad dröjsmålsränta enligt 16 procent per år får utsökas utan dom eller utslag på det sätt som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/61).

Har *arbetsgivaren* försummat att erlagga *en* försäkringspremie som avses i denna lag och rättar han inte, sedan han uppmanats därtill, sin försummelse inom en av arbetspensionskassan föreskriven skälig tid, kan kassan på basis av inhämtad utredning eller, om sådan saknas, enligt uppskattning påföra arbetsgivaren en försäkringspremie som förhöjts till högst det dubbla beloppet. Försäkringspremie får dock inte påföras för annan tid än för det löpande kalenderåret och de fem föregående kalenderåren. *En försäkringspremie som påförts av arbetspensionskassan* jämte en på premien för tiden för betalningsdröjsmål beräknad *årlig* dröjsmålsränta enligt *den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen* får utsökas utan dom eller utslag på det sätt som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/61).

Denna lag träder i kraft den
199 .

På premier som är försenade när denna lag träder i kraft tillämpas de stadganden som gällde vid ikraftträdandet.

36.

Lag**om ändring av 14 § lagen om statens pensioner**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 14 § 1 mom. lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner (280/66), sådant det lyder i lag av den 9 augusti 1985 (696/85), som följer:

Gällande lydelse

14 §

Fördröjs utbetalningen av pension som avses i denna lag, betalas den förhöjd för dröjsmålstiden. Förhöjningen av pensionen är 16 procent per år. Skyldighet att betala pensionen förhöjd gäller likväl inte den del av pensionen som utges till försäkrings- eller pensionsanstalt som bedriver lagstadgad försäkringsverksamhet eller till socialförsäkringskommission eller arbetslöshetskassa.

Föreslagen lydelse

14 §

Fördröjs utbetalningen av pension som avses i denna lag, betalas den förhöjd för dröjsmålstiden. Förhöjningen av pensionen *per år följer den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen*. Skyldighet att betala pensionen förhöjd gäller likväl inte den del av pensionen som utges till *en* försäkrings- eller pensionsanstalt som bedriver lagstadgad försäkringsverksamhet eller till *en* socialförsäkringskommission eller *en* arbetslöshetskassa.

*Denna lag träder i kraft den
199 .*

Denna lag tillämpas inte på ett ärende som har anhängiggjorts vid statskontoret innan lagen trätt i kraft. Stadgandena om förhöjning av pensionen tillämpas dock på en sådan pensionsrat som förfaller till betalning den dag då denna lag träder i kraft eller senare.

37.

Lag**om ändring av 8 och 63 a §§ lagen om sjömanspensioner**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 8 § 1 mom. och 63 a § 1 mom. lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/56), sådana de lyder, 8 § 1 mom. i lag av den 28 december 1990 (1346/90) och 63 a § 1 mom. i lag av den 21 december 1984 (939/84), som följer:

Gällande lydelse

8 §

På premie som inte har betalats inom föreskriven tid skall arbetsgivaren för dröjsmålstiden betala en årlig dröjsmålsränta om 16 procent.

63 a §

Fördröjs utbetalningen av pension eller annan förmån som avses i denna lag, skall pensionskassan betala den fördröjda pensionen eller andra förmånen förhöjd för dröjsmålstiden. Förhöjningen är 16 procent för år. Skyldighet att betala förmånen förhöjd gäller likväl inte den del av förmånen som utges till en annan försäkrings- eller pensionsanstalt som bedriver lagstadgad försäkringsverksamhet eller till socialförsäkringskommission eller arbetslöshetskassa.

Föreslagen lydelse

8 §

På en premie som inte har betalats inom föreskriven tid skall arbetsgivaren för dröjsmålstiden betala en årlig dröjsmålsränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen.

63 a §

Fördröjs utbetalningen av pension eller en annan förmån som avses i denna lag, skall pensionskassan betala den fördröjda pensionen eller andra förmånen förhöjd för dröjsmålstiden. Förhöjningen per år följer den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen. Skyldighet att betala förmånen förhöjd gäller likväl inte den del av förmånen som utges till en annan försäkrings- eller pensionsanstalt som bedriver lagstadgad försäkringsverksamhet eller till en socialförsäkringskommission eller en arbetslöshetskassa.

Denna lag träder i kraft den 199 .

På premier som är försenade när denna lag träder i kraft tillämpas de stadganden som gällde vid ikraftträdandet.

Lagens 63 § 1 mom. tillämpas inte på ett ärende som har anhängiggjorts vid pensionskassan innan denna lag trätt i kraft. Stadgandena om förhöjning av pensionen eller en annan förmån tillämpas dock på en förmånsrat som förfaller till betalning den dag då denna lag träder i kraft eller senare.

38.

Lag**om ändring av 12 § lagen om pension för företagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 12 § 3 mom. lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/69), sådant det lyder i lag av den 31 december 1985 (1124/85), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Har företagare försummat att erlægga försäkringspremie, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en dröjsmålsränta enligt 16 procent per år.

Har *företagaren* försummat att erlægga försäkringspremie, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en *årlig* dröjsmålsränta enligt *den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen*.

Denna lag träder i kraft den 199 .

På premier som är försenade när denna lag träder i kraft tillämpas de stadganden som gällde vid ikraftträdandet.

39.

Lag**om ändring av 12 § lagen om pension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 12 § 2 mom. lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/69), sådant det lyder i lag av den 31 december 1985 (1123/85), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Har lantbruksföretagare försummat att erlægga försäkringspremie, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en dröjsmålsränta enligt 16 procent per år.

Har *lantbruksföretagaren* försummat att erlægga försäkringspremie, har pensionsanstalten rätt att för dröjsmålstiden uppbära en *årlig* dröjsmålsränta enligt *den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen*.

Denna lag träder i kraft den 199 .

På premier som är försenade när denna lag träder i kraft tillämpas de stadganden som gällde vid ikraftträdandet.

40.

Lag**om ändring av 8 § lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 8 § 1 mom. lagen den 26 juli 1985 om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande (662/85), sådant det lyder i lag av den 31 december 1985 (1125/85), som följer:*Gällande lydelse**Förelagen lydelse*

8 §

Har arbetsgivare försummat att erlagga försäkringspremie som avses i denna lag och rättar han inte, sedan han uppmanats därtill, sin försummelse inom en av pensionskassan föreskriven skälig tid, kan pensionskassan på basis av inhämtad utredning eller, om sådan saknas, enligt uppskattning påföra arbetsgivaren en försäkringspremie som förhöjts till högst det dubbla beloppet. Försäkringspremie får dock inte påföras för annan tid än för det löpande kalenderåret och de fem föregående kalenderåren. Av pensionskassa påförd försäkringspremie jämte en på premien för betalningsdröjsmålet beräknad dröjsmålsränta enligt 16 procent per år får utsökas utan dom eller utslag på det sätt som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/61).

Har *arbetsgivaren* försummat att erlagga *en* försäkringspremie som avses i denna lag och rättar han inte, sedan han uppmanats därtill, sin försummelse inom en av pensionskassan föreskriven skälig tid, kan pensionskassan på basis av inhämtad utredning eller, om sådan saknas, enligt uppskattning påföra arbetsgivaren en försäkringspremie som förhöjts till högst det dubbla beloppet. Försäkringspremie får dock inte påföras för annan tid än för det löpande kalenderåret och de fem föregående kalenderåren. *En försäkringspremie som påförts av pensionskassan* jämte en på premien för betalningsdröjsmålet beräknad *årlig* dröjsmålsränta enligt *den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen* får utsökas utan dom eller utslag på det sätt som stadgas i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/61).

Denna lag träder i kraft den
199 .

På premier som är försenade när denna lag träder i kraft tillämpas de stadganden som gällde vid ikraftträdandet.